

8. Короленко Ц. П. Аддиктология: настольная книга / Ц. П. Короленко, Н. В. Дмитриева. – М. : Ин-т консультирования и системных решений, 2012. – 536 с.
Korolenko Ts. P. Addiktologija: nastolnaja kniga [Addictology: table book] / Ts. P. Korolenko, N. V. Dmitrieva. – M. : In-t konsultirovanija i systemnych resheniy, 2012. – 536 p.
9. Матієшин І. В. Психологічні особливості перфекціонізму спортсменів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / Матієшин І. В. ; СНУ ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2013. – 20 с.
Matieshin I. V. Psihologichni osoblivosti perfekcionizmu sportsmeniv : avtoref. dis. ... kand. psichol. nauk : 19.00.01 [Psychological peculiarities of perfectionism of sportsmen] / Matieshin I. V. ; SNU im. Lesi Ukrainki. – Lutsk, 2013. – 20 p.
10. Старшенбаум Г. В. Аддиктология: психология психотерапия зависимостей / Г. В. Старшенбаум. – М. : Когито-Центр, 2006. – 367 с.
Starshenbaum G. V. Addiktologija: psihologija i psihoterapija zavisimostey [Addictology: psychology and psychotherapy of addictions] / G. V. Starshenbaum. – M. : Kogito-Tsentr, 2006. – 367 p.
11. Шибко О. Л. Ургентная аддикция как форма аддиктивного поведения личности / О. Л. Шибко // Психологический журнал. – 2006. – № 3 (11). – С. 65–69.
Shibko O. L. Urgentnaja addikcija kak forma addiktivnogo povedenija lichnosti [Urgent addiction as a form of addictive behavior person] / O. L. Shibko // Psihologicheskij zhurnal. – 2006. – № 3 (11). – P. 65–69.
12. Griffiths M. D. Workaholism is still a useful construct / M. D. Griffiths // Addiction Research and Theory. – 2005. – Vol. 13. – № 2. – P. 97–100.
13. Hiroto D. Locus of control and learned helplessness / D. Hiroto // Journal of Experimental Psychology. – 1974. – № 102. – P. 187–193.
14. Seligman M. Helplessness: on depression, development, and death / Martin Seligman. – New York : W. H. Freeman, 1992. – 250 p.

УДК 159.923.2

Н. О. Олейник

Received October 27, 2015;

Revised December 16, 2015;

Accepted March 26, 2016.

ФАКТОРНА МОДЕЛЬ ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ

Стаття присвячена дослідженню феномену самотності. Труднощі визначення та інтерпретації сутності переживання самотності пояснюються певною суперечністю в теоретичному усвідомленні самотності як психічного феномену.

Визначено, що самотність не завжди проявляється в негативному аспекті розвитку особистості. Часто самотність може слугувати необхідною умовою самовдосконалення особистості. Звісно самотність може супроводжуватися характерними негативними емоціями, почуттями та станами, та все ж таки людині просто необхідно в певних ситуаціях знаходити нові чи зміцнювати старі точки внутрішнього опору, переорієнтовуватися, перебудовувати систему значимих цілей, переключатися на інші сфери самореалізації (наприклад, творчість, зміна професійного статусу). Термін «самотність» у цьому контексті розглядається як категорія переживання. На основі принципів та категоріального апарату системного підходу самотність розглядається як єдина, цілісна система, цілісність якої забезпечується тим, що переживання самотності функціонує на основі взаємодії таких компонентів, як когнітивний (забезпечує функції уявлення про переживання самотності та сприйняття себе як суб'єкта; складається з таких механізмів, як ідентифікація і відокремлення), емоційний (забезпечує функції емоційної оцінки та особливості прийняття-неприйняття власних переживань), поведінковий (забезпечує дії на певні переживання; реалізується в таких механізмах, як ізоляція, відчуження й усамітнення) та мотиваційно-вольовий (комплекс мотивів і вольових дій щодо переживання; складається з таких механізмів, як самоактуалізація та деперсоналізація). На основі теоретичної моделі переживання самотності було проведено факторний аналіз для виокремлення мінімального числа узагальнених факторів, які відображають найбільш значимі характеристики досліджуваного об'єкта.

Ключові слова: самотність, ізоляція, відчуження, усамітнення, дисоціюваний, самоактуалізація.

Oleynik N. O. The Factor Model of the Solitude Emotional Experience. The article focuses on the investigation of solitude phenomenon. The difficulties in defining solitude and interpretation of the solitude emotional experience essence are explained by a certain contrariety in the theoretical understanding of solitude as a mental phenomenon. It is determined that solitude evinces not only in the negative aspect of personality development. Solitude can often serve as an indispensable condition of personality self-perfection. Indisputably solitude may be accompanied by typical negative emotions, feelings and states, and yet people just need to find new or strengthen old points of internal resistance in certain situations, to refocus, to rebuild the system of meaningful goals, to switch to the other areas of self-actualization (eg, creative work, professional status change). In this context the term “solitude” is regarded as a category of emotional experience. Based on the systematic approach principles and categorial apparatus, solitude is regarded as a unitary, integral system, the integrity of which is ensured by the fact that the emotional experience of solitude operates through interaction of such components as cognitive (provides the functions of solitude emotional experience idea and perception of oneself as a subject; consists of such mechanisms as identification and separation), emotional (provides emotional evaluation functions and peculiarities of own feelings acceptance-rejection), behavioral (provides actions on certain emotional experiences; it is realized in such mecha-

nisms as isolation, alienation and solitude), motivational and volitional (complex of motives and voluntary actions concerning emotional experience; consists of such mechanisms as self-actualization and depersonalization). Based on the theoretical model of solitude emotional experience, the factor analysis aimed on marking out the minimum number of generalized factors that reflect the most significant characteristics of the investigated object was conducted.

Key words: loneliness, isolation, alienation, solitude, dissociated, self-actualization.

Олейник Н. О. Факторная модель переживания одиночества. Статья посвящена исследованию феномена одиночества. Трудности определения и интерпретации сущности переживания одиночества объясняются определенной противоречивостью в теоретическом осознании одиночества как психического феномена. Выявлено, что одиночество не всегда проявляется в негативном аспекте развития личности. Часто одиночество может служить необходимым условием самосовершенствования личности. Конечно, одиночество может сопровождаться характерными негативными эмоциями, чувствами и состояниями, и все же человеку просто необходимо в определенных ситуациях находить новые или укреплять старые точки внутреннего сопротивления, переориентироваться, перестраивать систему значимых целей, переключаться на другие сферы самореализации (например, творчество, изменение профессионального статуса). Термин «одиночество» в данном контексте рассматривается как категория переживания. На основе принципов и категориального аппарата системного подхода одиночество рассматривается как единая, целостная система; целостность которой обеспечивается тем, что переживание одиночества функционирует на основе взаимодействия таких компонентов, как когнитивный (обеспечивает функции представления о переживании одиночества и восприятия себя как субъекта; состоит из таких механизмов как идентификация и обособление), эмоциональный (обеспечивающий функции эмоциональной оценки и особенности принятия-непринятия собственных переживаний), поведенческий (обеспечивает действия на определенные переживания; реализуется в таких механизмах, как изоляция, отчуждение и уединение) и мотивационно-волевой (комплекс мотивов и волевых действий относительно переживания; состоит из таких механизмов, как самоактуализация и деперсонализация). На основе теоретической модели переживания одиночества был проведен факторный анализ с целью выделения минимального числа обобщенных факторов, отражающих наиболее значимые характеристики изучаемого объекта.

Ключевые слова: одиночество, изоляция, отчуждение, уединение, диссоциированный, самоактуализация.

Постановка наукової проблеми та її значення. Від кінця ХХ ст. Україна перебуває в умовах екзистенційно-антропологічної кризи. Така криза постійно детермінує самотність та відчуження людей, що у свою чергу відображається на внутрішньому стані особистості та

міжособистісних відносинах. Загострені специфікою сучасної доби почуття непотрібності, покинутості, відчуженості, усамітнення виокремлюють актуальну проблему самотності.

Суб'єктивне переживання самотності може виникати завжди і в кожної людини. Унікальність цього феномену полягає в тому, що він проявляється в кожній людині з різною силою та відрізняється емоційним відтінком. Часто ми помічаємо лише максимальну силу переживання самотності, а найменші прояви самотності майже не фіксуються. Позаяк кількість людей, що переживають самотність, збільшується, а досліджень із цієї теми недостатньо, потрібне ретельне вивчення цього феномену, з орієнтацією на позитивну сторону такого переживання, що полягає в актуалізації позитивного потенціалу переживання самотності.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Теоретичний аналіз проблеми самотності свідчить про те, що дослідження цього феномену проводилося упродовж століть, але лише в ХХ ст. виокремлено основні підходи щодо означеної проблематики. Огляд наукових праць із теми самотності дає змогу зробити висновок про багатовимірність підходів до вивчення цього явища. Базовою є погодженість стосовно її негативних аспектів та шкідливого впливу на психічне й фізичне здоров'я. Також було виявлено, що самотність виражається через форму самопізнання, котра супроводжується гострими переживаннями [1; 2]. Можемо припустити, що в ситуаціях рефлексії, самоаналізу людина може зіштовхуватися з цими переживаннями, що і є за природою самотністю. Однак у таких випадках людина намагається розпізнати свої глибокі, творчі начала, які допомагають покращити своє самопочуття та взаємовідносини.

Негативне переживання самотності може трансформуватися в позитивне як бажання особистості усамітнитися та використати цей час для себе. Така трансформація може відбутися тільки в тому випадку, коли це бажання не пов'язане з дефіцитом певних стосунків або зв'язків. Таке переживання самотності може слугувати неодмінною умовою самовдосконалення особистості. Саме активна позиція особистості до себе та власного життя, позитивне сприйняття переживання самотності можуть обумовлювати механізми самоактуалізації.

В основу нашого дослідження ми поклали припущення про те, що самотність може призводити і до негативних переживань особистості

(станів, емоцій, почуттів), і до позитивних, які можуть обумовлювати розвиток та самоактуалізацію особистості.

Загалом ми розглядаємо самотність як широке поняття, яке включає в себе такі механізми переживання, як ізоляцію, відчуження й усамітнення. Означені переживання мають різні особливості функціонування, але й мають певні схожості в тому аспекті, що є вимірами одного й того ж переживання. Термін «самотність» ми розуміємо як суб'єктивне переживання, яке проявляється в добровільній або вимушеній неможливості людини задовольнити потребу у взаємодії, спілкуванні, інтимності та супроводжується широким спектром емоційних проявів. На основі таких даних ми припустили, що когнітивний, емоційний, поведінковий та мотиваційно-вольовий компоненти в максимальній мірі розкриють сутність переживання самотності.

У нашій роботі ми розглядаємо *переживання самотності* як системне утворення і визначаємо його як особливу форму суб'єктивного відображення свого положення в системі «Я-інші», котре виражається:

- в уявленнях про переживання самотності та сприйнятті себе як суб'єкта, що може проявлятися як ототожнення себе з іншими людьми та включення їх у свій внутрішній світ (ідентифікація) або як відстоювання власної індивідуальності та неприйняття цінностей інших (відособлення) (когнітивний компонент переживання самотності);
- в емоційній оцінці та прийнятті або неприйнятті власних переживань (емоційний компонент);
- у мірі активності особистості в різних формах міжособистісної взаємодії – ізоляції, відчуженні, усамітненні (поведінковий компонент);
- у комплексі мотивів та вольових дій особистості, які виникають на певні механізми переживання самотності, – самоактуалізації, деперсоналізації (мотиваційно-вольовий компонент).

Мета статті полягає в перевірці запропонованої теоретичної моделі переживання самотності за допомогою факторного аналізу.

Методи та методики. В емпіричному дослідженні ми використали такий комплекс діагностичного інструментарію:

1. Методика «Діагностика рівня суб'єктивного відчуття самотності» (Д. Рассела, М. Фергюсона) (Модифікована шкала вимірювання самотності UCLA) для визначення загального рівня переживання самотності.

2. «Диференціальний опитувальник самотності» (Є. М. Осіна, Д. О. Леонтьєва) ДОПС-3 для визначення самотності як багатомірного феномену, що містить як негативні сторони, що лежать на поверхні, так і позитивні, які відіграють величезну роль у розвитку зрілої особистості.

3. «Опитувальник для виявлення виду самотності» (С. Г. Корчагіної) для виявлення домінантного виду переживання самотності.

4. Анкета «Самотність» (Г. Р. Шагівалеєвої) у власній модифікації – для вивчення особливостей переживання самотності (на основі запропонованої моделі переживання самотності).

5. Методика «Семантичний диференціал» (авторська розробка Є. М. Заворотньої) для дослідження ставлення досліджуваних до переживання самотності.

6. Методика «Діагностика самоактуалізації особистості» (А. В. Лазукіна, адаптація Н. Ф. Каліни) для визначення прагнення досліджуваних до самоактуалізації.

7. «Тест-опитувальник особистісної зрілості» (Ю. З. Гільбуха) для вивчення рівня особистісної зрілості досліджуваних.

8. Методика «Дослідження вольової саморегуляції» (А. В. Зверькова та Є. В. Ейдмана) для дослідження рівня вольової саморегуляції.

Емпіричну вибірку склали особи юнацького віку (від 18 до 24 років), а також представники періоду ранньої дорослості (25–45 років). Усього було досліджено 190 осіб, із них 157 представників жіночої статі (82,6 %) та 33 представники чоловічої статі (17,4 %).

Для досягнення поставленої мети ми використали процедуру факторного аналізу, головною метою якого є створення моделі, що дає змогу виокремити мінімальну кількість узагальнених факторів, які відображають найбільш значимі характеристики досліджуваного об'єкта. Така процедура дає можливість визначити ступінь придатності обраних методик для виявлення прихованої латентної структури, а саме – компонентів переживання самотності. При виконанні процедур факторного аналізу ми зупинилися на чотирифакторному рішенні як такому, що найбільше відображає запропоновану нами модель переживання самотності.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Результати факторного аналізу після процедури ротації Varimax normalized свідчать про те, що переживання самотності визначається структурними особливостями організації

окремих компонентів переживання, а саме когнітивним, емоційним, поведінковим та мотиваційно-вольовим.

Для простоти представлення результатів і загального аналізу ми залишили за кожним фактором найбільш значимі показники та зобразили кожен фактор з змінними окремо.

Таблиця 1

Когнітивний компонент переживання самотності

Показник	Фактор 4
Ізоляція	0,668
Самовідчуття	0,747
Відчуження	0,501
Загальне переживання самотності	0,664
Близькі люди, з якими можна поділитися власними переживаннями	-0,589
Бажання побути на самоті	0,395
Уявлення про себе як про самотню людину	0,594
Частота бажання залишитися на самоті	0,411
% загальної дисперсії	4,196

У таблиці 1 зазначено факторні навантаження основних параметрів, які утворили четвертий фактор. Цьому фактору відповідають такі змінні, як самовідчуття (0,747), ізоляція (0,668), загальне переживання самотності (0,664), уявлення про себе як про самотню людину (0,594), близькі люди (-0,589), відчуження (0,501) та частота бажання залишитися на самоті (0,411). Зважаючи на значущі факторні навантаження шкал, що утворили цей фактор, ми його ідентифікували як «когнітивний компонент переживання самотності». Цей компонент забезпечує уявлення особистості про власні переживання, а також сприйняття себе під час такого переживання.

Конструювання досліджуваних «образу Я» як самотньої людини (показник самовідчуття) співвідноситься з високим показником ізоляції та загальним переживанням самотності. Таке уявлення призводить до того, що досліджувані відчувають дефіцит у міжособистісних відносинах, не можуть знайти інших людей, з якими можна контактувати, що у свою чергу підвищує їх міру переживання самотності.

Як зазначають Є. М. Осін та Д. О. Леонт'єв, усвідомлення своєї самотності може викликати в людини почуття незручності й сорому, оскільки суспільство нерідко стигматизує самотність. Самотні люди сприймаються слабкими і через це виникає страх самотності. Такий страх може призводити до витіснення переживання самотності або, навпаки, до постійного пошуку компанії і встановлення численних

поверхових контактів. У будь-якому випадку страх самотності виступає серйозною перешкодою на шляху особистісного розвитку [2, с. 58].

Сприйняття себе як самотньої людини призводить до втрати досліджуваними значимих зв'язків з оточенням, що свідчить про домінування механізму відчуження у власних переживаннях. Таке сприйняття також провокує бажання залишатися наодинці та формує уявлення про те, що в колі оточення не має близьких людей, до яких можна прийти й поділитися власними думками та переживаннями. Таким чином, склад першого фактору відображає уявлення про власні переживання, а також відображає міру такого уявлення, що формує рівень переживання самотності саме як механізм відособлення за моделлю внутрішньо-особистісного генезу явища самотності С. Г. Корчагіної [1].

Зміст першого фактору (табл. 2) задається такими змінними: приємна самотність (0,793), приваблива (0,788), бажана (0,740), корисна (0,693), добра (0,668), важлива (0,659), розслаблювальна (0,658), потрібна (0,618), значима (0,539), суттєва самотність (0,507) та бажанням уникати переживання самотності (-0,372). Цей фактор характеризує емоційну оцінку власних переживань та особливості їх прийняття або неприйняття, тому позначений нами як «емоційний компонент переживання самотності».

Таблиця 2

Емоційний компонент переживання самотності

Показник	Фактор 1
Добра	0,668
Приємна	0,793
Приваблива	0,788
Потрібна	0,618
Корисна	0,693
Бажана	0,740
Важлива	0,659
Значима	0,539
Суттєва	0,507
Розслаблювальна	0,658
Бажання уникати переживання самотності	-0,372
% загальної дисперсії	5,455

Оцінювання власних переживань у позитивному контексті, а саме оцінка самотності як приємного, привабливого, бажаного, доброго, потрібного, корисного, важливого, значимого, суттєвого та розслаб-

лювального переживання приводить до того, що досліджувані бажають не уникати ситуацій самотності. Можемо припустити, що при такій емоційній оцінці власних переживань досліджувані мають бажання залишитися наодинці, а саме використати самотність для власного розвитку та власних бажань, що не спричиняє негативного самопочуття, а в цілому може відображати позитивний напрям переживання самотності.

Третій фактор (табл. 3) містить такі показники, як залежність від спілкування (-0,748), дисфорія (-0,735), проблемна самотність (-0,679), позитивна самотність (0,656), радість усамітнення (0,634), потреба в компанії (-0,590), ресурс усамітнення (0,415), частота бажання залишитися наодинці (0,383) та дії під час переживання самотності (0,358). Цей фактор уточнює особливості активності суб'єкта в різних формах міжособистісної взаємодії. Враховуючи зміст факторних навантажень, цей фактор був ідентифікований як «поведінковий компонент переживання самотності».

Таблиця 3

Поведінковий компонент переживання самотності

Показник	Фактор 3
Дисфорія	-0,735
Проблемна самотність	-0,679
Потреба в компанії	-0,590
Радість усамітнення	0,634
Ресурс усамітнення	0,415
Залежність від спілкування	-0,748
Позитивна самотність	0,656
Частота бажання залишитися наодинці	0,383
Дії під час переживання самотності	0,358
% загальної дисперсії	4,386

Здатність досліджуваних спокійно й толерантно ставитися до власної самотності обумовлює їх загальне позитивне сприйняття самотності та сприяє домінуванню позитивних почуттів під час цього переживання. Зниження залежності досліджуваних від спілкування зменшує їх бажання перебувати в компаніях, провокує бажання відсторонитися від оточення та залишитися наодинці.

Слід указати, що за цим фактором найбільше навантаження мають 1-ша та 6-та змінні, які відображають не тільки дії досліджуваних на переживання, а й уявлення про них. Ми вважаємо, що це пов'язано саме з тим, що запропонована модель переживання самотності є

системним утворенням, і її функції плавно перетікають у кожен зазначений компонент. Так, уявлення про переживання самотності, його оцінка сприяють певним діям особистості. Показник залежності від спілкування більшою мірою відображає певну установку досліджуваних, що може бути прийнята як дія на основі уявлень та оцінки самотності.

Показники, що увійшли до третього фактору, відображають дії досліджуваних на переживання самотності в тій ситуації, коли особистість не має залежності від спілкування та людей, які її оточують. Така позиція сприяє бажанню досліджуваних усамітнитися та використати цей час для власного розвитку. Залежність від спілкування може призвести до самовідчужувальної самотності, а саме до втрати власної індивідуальності у зв'язку з тим, що такі досліджувані мають надмірну залежність від оточення, не можуть відокремитися від інших та знайти позитивні аспекти в перебуванні наодинці з собою.

Зміст другого фактору (табл. 4) задають такі показники: рівень наполегливості (-0,834), рівень вольової саморегуляції (0,797), рівень самовладання (-0,711), рівень самоактуалізації (-0,627), мотивація досягнення (-0,563), саморозуміння (-0,466) та дисоційований вид самотності (0,443). Цей фактор може бути позначений як «мотиваційно-вольовий компонент переживання самотності», оскільки відображає вольові та мотиваційні зусилля особистості, які виникають на переживання самотності.

Таблиця 4

Мотиваційно-вольовий компонент переживання самотності

Показник	Фактор 2
Дисоційований вид самотності	0,443
Рівень самоактуалізації	-0,627
Саморозуміння	-0,466
Мотивація досягнення	-0,563
Рівень вольової саморегуляції	-0,797
Рівень наполегливості	-0,834
Рівень самовладання	-0,711
% загальної дисперсії	4,508

Найбільше навантаження за цим фактором мають такі показники, як рівень наполегливості, вольової саморегуляції та самовладання, а отже ці змінні більшою мірою обумовлені дією цього фактору. Негативні значення цих показників поєднуються з негативними значеннями показників міри самоактуалізації та особистісної саморегуляції.

Водночас ці змінні пов'язані з позитивним значенням такого показника, як дисоційований вид самотності.

Отже, досліджувані, які мають високі показники за дисоційованим видом самотності, володіють низьким рівнем вольової саморегуляції, низькою мотивацією досягнення, сенситивністю та чуттєвістю до власних переживань. У цьому випадку таке негативне переживання самотності обумовлене одночасною дією та різкою зміною механізмів ідентифікації й відособлення. Можемо припустити, що така неоднозначність позиції досліджуваних стосовно власних переживань знижує їх можливість до використання ситуації самотності в позитивному контексті, а саме не сприяє акумуляції вольових та мотиваційних дій. Домінування такого виду самотності призводить до низького бажання досліджуваних самоактуалізуватися, що в кінцевому результаті може мати негативні тенденції функціонування особистості, оскільки такий вид самотності може спричинити дуже гострі та тяжкі переживання, а без вольової та мотиваційної спрямованості може зумовлювати деперсоналізацію досліджуваних.

Аналізуючи результати за всіма факторами, слід зазначити, що показник «частота переживання самотності» увійшов до структури третього та четвертого факторів. Ці фактори відображають когнітивний та поведінковий компоненти переживання самотності. Ми пов'язуємо цю тенденцію з тим, що уявлення про переживання самотності обумовлюють сприйняття себе в цих переживаннях, а звідси й частоту бажання залишатися наодинці із собою. Така тенденція, звісно, трансформується і на поведінковий компонент, оскільки саме від неї залежить спосіб функціонування з цим переживанням.

Результати факторного аналізу підтвердили висунуту теоретичну модель переживання самотності лише в тому аспекті, що особливості переживання самотності залежать від функціонування всіх чотирьох компонентів. Єдина робота складових частин переживання (як цілісного, системного явища) забезпечує уявлення про власні переживання, їх оцінку, дії на означені переживання, вольову та мотиваційну спрямованість. Однак не було доведено, що переживання самотності обумовлює бажання досліджуваних самоактуалізуватися. Аналіз структурних, функціональних та результативних змін структури переживання самотності і буде предметом наших подальших досліджень.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проведений факторний аналіз дав змогу визначити таку закономірність переживання самотності як системного утворення (у разі взаємодії когнітивного, емоційного, поведінкового та мотиваційно-вольового компонентів):

- у ситуації усвідомлення власної самотності (образ «Я» як самотньої людини) у досліджуваних підвищується бажання ізолюватися від інших, домінує механізм відособлення у власних переживаннях та підвищується рівень самотності;
- оцінка власних переживань у позитивному аспекті спричиняє бажання досліджуваних усамітнитися та використати цей час для себе;
- домінування дисоційованого виду самотності обумовлює зниження вольової та мотиваційної спрямованості досліджуваних, яке в цілому не обумовлює їх бажання самоактуалізуватися.

Отже, можемо стверджувати, що усвідомлення себе самотньою людиною, відособлення у власних переживаннях, а звідси підвищення рівня самотності (когнітивний компонент переживання самотності) зумовлюють у кінцевому результаті домінування в досліджуваних дисоційованого виду самотності. Такий вид самотності знижує волю та мотиваційну спрямованість досліджуваних та не спричиняє їх бажання використати ситуацію самотності для власної самоактуалізації. Навіть виявлена позитивна емоційна оцінка самотності (емоційний компонент) та бажання усамітнитися (поведінковий компонент) у кінцевому результаті не приводять до підвищення показників самоактуалізації досліджуваних.

Виявлену закономірність у переживанні самотності в подальшому слід перевірити за допомогою кореляційного аналізу, який дасть змогу визначити, яким саме чином загальний рівень самотності взаємопов'язаний із компонентами переживання самотності. Потрібно також проаналізувати особливості переживання самотності в різному віці та в осіб із різним видом самотності, що дає змогу визначити динамічні особливості переживання самотності.

Література

1. Корчагина С. Г. Генезис, виды и проявления одиночества : монография / С. Г. Корчагина. – М. : МПСИ, 2005. – 196 с.
Korchagina S. G. Genezis, vidy i projavlenija odinochestva : monografija [Genesis, types and manifestations of solitude : a monograph] / S. G. Korchagina. – М. : MPSI, 2005. – 196 p.
2. Осин Е. Н. Дифференциальный опросник переживания одиночества: структура и свойства / Е. Н. Осин, Д. А. Леонтьев // Психология : журнал Высшей школы экономики. – 2013. – Т. 10, № 1. – С. 55–81.
Osин E. N. Differential'nyj oprosnik perezhivaniya odinochestva: struktura i svojstva [Differential questionnaire of experiences of loneliness: structure and properties] / E. N. Osin, D. A. Leont'ev // Psichologiya : zhurnal Vysshey shkoly ekonomiky. – 2013. – Т. 10, № 1. – P. 55–81.